

Visie Themagroep Historische Ontwikkeling

"We streven een instandhouding en waar mogelijk verbetering na van

- **het natuurlijk milieu**
- **het landschap**
- **de cultuurhistorische waarden van het dorp**

teneinde een gezond leefklimaat te scheppen voor mens, fauna en flora, teneinde ook voor de volgende generaties een landschap te behouden, waarin de historische ontwikkeling van de eeuwen die achter ons liggen verhaald wordt.

Dat wil zeggen: we streven er naar bij de ruimtelijke ontwikkeling van de benodigde voorzieningen deze in te passen in de mogelijkheden die daarvoor door milieu en landschap worden geboden en zullen daartoe de minst kwetsbare gebieden uitzoeken."

(Doelstellingen zoals geformuleerd in het Structuurplan Gemeente Anloo '84, copie '87)

Wij van de themagroep Historische Ontwikkeling hadden het niet beter kunnen verwoorden.

Ons esdorp Annen met zijn unieke ligging op de rand van het zand van de Hondsrug en de prachtig zichtbare overgang naar het veen in het stroomdal van de Hunze moet een balans vinden van de oude vertrouwde eigen identiteit en de nieuwigheden passend in deze eeuw. [1]

Zie bijlage A

Oerlijnen en vormen die vijftig eeuwen bepalend waren bij het ontstaan van bewoning en cultuurgrond dienen niet alsnog uitgevlakt te worden in de 21^e eeuw, opgeofferd aan de neiging tot "stadse fratsen" van menig projectontwikkelaar,

In termen als "Big is Beautiful", "de verschimmeling van het esdorp", "ongecontroleerde verstedelijking" wordt het gevoel van ongenoegen duidelijk geïllustreerd. [2]

Tot nu toe is de gemeente Aa en Hunze, voormalig gemeente Anloo er vrij goed in geslaagd de mooie kern van Annen met z'n brink en brinkjes te conserveren. De structuur van het oorspronkelijke esdorp is nog steeds goed te herkennen.

De systematische razendsnelle uitbreiding van het dorp sinds de jaren 70 maakte van Annen een forensenplaats met een snelle verbinding met stad Groningen via de toen nieuwe N34.

Op de Noord-es werden de landschappelijke en cultuurhistorische waarden -afgezet tegen het economisch belang- niet zo hoog ingeschat en werden er in een tijdsbestek van 30 jaar een hele reeks van eigentijdse bouwprojecten uit de grond gestampt. Het aantal inwoners verdubbelde daarmee royaal tot 3568 in de kern, waardoor Annen geen aanspraak kan maken op de status van "Klein Dorp" (norm BOKD 3000). Het huizenbestand van de kern nam toe van ruim 520 tot ruim 1520, een factor 3 zelfs!

De wijze van uitvoering van al deze nieuwbouw valt beslist niet bij iedereen in goede aarde. Maar over smaak valt nu eenmaal niet te twisten. Ieder nieuw wijkje weerspiegelt ook een tijdvakje architectuurgeschiedenis: van de sociale woningbouw jaren 50, via de senioren-hofjes-structuur Geerakkers/Middenweg en de zonne-energiehuizen van de Vreding tot de riant villa's van de Haven. De verhoudingen oud/nieuw kwamen daardoor echter wel in onbalans.

Zie bijlage B

Er is een groeiend politiek besef dat cultuurhistorie een primaire behoefte is geworden van de samenleving, zoals af te leiden valt uit de landelijke Nota Belvedere, de provinciale cultuurhistorische waardenkaart en de gemeentelijke inrichtingskaart. [3]

De aanbeveling is cultuurhistorie hoog op de beleidsagenda van de gemeente te plaatsen.

Het monumentenbeleid is echter doorgeschoven naar 2006.

De nieuwe Woningwet nov. 2002 biedt in het kader van de liberalisering heel veel nieuwe vrijheden. Enerzijds een wens in vervulling van menig huiseigenaar. Anderzijds brengt dit het gevaar met zich mee dat de bebouwing in Annen het risico loopt "vogelvrij" te worden. [4]

Deze wet geeft overigens de gemeente ook meer vrijheid om de regelgeving op eigen niveau aan te scherpen. (bv geen vergunningvrije gebieden)

Helaas kent Annen niet de status van "beschermd dorpsgezicht", geen rijks- en provinciale monumenten en de gemeente Aa en Hunze kent ook geen eigen monumentenlijst. [5]

Er zijn een aantal karakteristieke panden in het Bestemmingsplan Annen Dorp 1985 opgenomen (vreemd genoeg alleen Zuidlaarderweg en Annerstreek) en er is een rietdakenlijst waar echter geen subsidie meer voor beschikbaar is sinds 2003. [6]

Deze lijst heeft dus zijn beschermende werking verloren.

Naar mening van het Drents Plateau heeft Annen als esdorp een vrij grote welstandsbepaling, dwz er is vrij veel "dorpsschoon". Hun adviezen zijn echter niet bindend.

De summiere bepalingen dat de hoofd- en daklijst in stand dient te blijven en dat bij de kleinere panden beperkte uitbreidingsmogelijkheden zijn toegestaan biedt o.i. onvoldoende bescherming voor het intact blijven van op zijn minst het uiterlijk van de karakteristieke panden.

Er zijn echter ook een aantal "karakteristieke" panden die NIET in het oude bestemmingsplan zijn aangemerkt, maar wel vergelijkbaar zijn. Ook de bijgebouwen en stookhokken moeten bekeken worden. Ze vormen een wezenlijk karakteristiek onderdeel van de esdorpbebouwing. De werkgroep Stookhokken Drenthe is reeds bezig met een inventarisering.

Stichting 2003 Jaar van de Boerderij geeft adviezen op dit gebied in hun rapport over beleid en regelgeving met betrekking tot historische boerderijen. [7]

Het artikel 8.1.6 van de bouwverordening van de gemeente Aa en Hunze geeft o.i. onvoldoende houvast om sloopvergunningen tegen te gaan. De ervaring leert dat het aantal weigeringen nihil is.

De gemeentelijke monumentenverordening biedt hier mogelijkheden.

Vanuit historisch perspectief zou de status *BESCHERMD DORPSGEZICHT* de voorkeur verdienen.

Zie bijlage C

De brinken [8] worden in het huidige bestemmingsplan voldoende beschermd. Vanzelfsprekend gaan we ervan uit dat in het nieuw te vormen bestemmingsplan de brinken onbebouwd zullen blijven.

De brinkbeplanting heeft een bestemming "beschermwaardige bomen".

De inventarisering door de afd. Openbare Werken moet opgenomen worden in het nieuwe plan.

Zie bijlage D

Annen is ondenkbaar zonder de aanwezigheid van z'n essen. Het heeft daaraan z'n bestaan en z'n vorm te danken.

De noord-es is reeds op de schop gegaan en ook het essencomplexje de Noordloo met zijn geomorfologisch interessante puinwaaiers is al voor een deel bebouwd (perceel "Kruusakker" veldnamenkaart). [9]

Alleen de zuid-es heeft nog zijn oorspronkelijke vorm bewaard. Het staat letterlijk bol van de historie. De aanwezigheid van "celtic fields" [10] of te wel in goed Nederlands de prehistorische raatakertjes en de randbeplanting van de es verdienen een garantie van bescherming. Dit terrein van archeologische betekenis dient nader onderzocht te worden. In POP-2 wordt geheel Annen aangemerkt als "ingebod in een abiotisch waardevol gebied". [11]

De nog relatief gave open overgang zand naar veen wordt fraai zichtbaar in het gebied Bartelaar / de Hullen. Ook hiervoor wordt de norm "geomorfologisch waardevol" gehanteerd. Al vallen essen en landschap in z'n algemeen niet in het kader van het bestemmingsplan Annen Dorp, toch zouden deze o.i. vanwege hun directe betrokkenheid tot het dorp wat betreft overgang dorp – landschap opgenomen dienen te worden in het nieuw te vormen bestemmingsplan. [12]

Aandacht en bescherming is ook nodig van het dorpsaanzicht Annerstreek met z'n nu nog open overgang naar de groenlanden.

Tevens moet bij een verdere bebouwing in Annen gedacht worden aan verontreiniging van de kwelwaters. Regenwater zakt door de fijne zandlagen de bodem in bij de Drentse Aa, gaat onder Annen door en wordt honderden jaren later aan de andere kant bij het waterwingebied in de Duunsche landen als kwelwater weer opgepompt en gezuiverd om dan als drinkwater te dienen. Dit drinkwater nemen wij weer tot ons. Bij verdere bebouwing in Annen van de overgang Hondsrug - groenlanden bestaat het risico dat de grond verontreinigd wordt en daarmee dit kwelwater.

Het hunebedje D9 is weliswaar een rijksmonument, het ligt er vaak wat treurig bij met z'n eigentijdse invulling als fietsstalling. [13]

Op het Westerveld ligt ook een terrein van archeologische betekenis dat nader onderzoek vereist. [14]

Zie bijlage E

POP 2 wijst verdere uitbreiding voor Annen af. [11] Wellicht is nieuwbouw in de veendorpen een aanvaardbare optie. [11], [15]

Er wordt tegenwoordig veel gesproken over “inbreiding”. Het is een alternatief waarbij men uitermate zorgvuldig de inpassing in de bestaande omgeving dient te toetsen om oude cultuurhistorisch waardevolle plekken, zoals de oude kern, te ontzien. En tevens dient men rekening te houden met de zo voor een esdorp kenmerkende open ruimtes.

Zoals in de nota Welstandsbeleid Aa en Hunze zo treffend wordt verwoord: Een bouwwerk is zelden een zaak van een individuele burger alleen. Een bouwwerk maakt immers deel uit van de publieke ruimte; een voorbijganger wordt ermee geconfronteerd, of hij wil of niet. Een aantrekkelijk gebouwde omgeving is een publiek belang en dus tevens één van de belangen die de gemeente behartigt. Het welstandsbeleid stelt de kwaliteit veilig. [16]

Zie bijlage F

Aanbevelingen vanuit (cultuur)historisch oogpunt:

1. Inventarisatie karakteristieke panden en hun bijgebouwen, met inspraak van de bevolking van Annen en statusbepaling van deze panden aan de hand van nog op te stellen criteria.
2. Vaststelling in de Gemeentelijke Welstandsnota / Gemeentelijke Monumentenverordening toewerkend naar een beschermd dorpsgezicht.
3. Criteria sloopvergunningen koppelen aan de inventarisatie karakteristieke panden.
4. Criteria uiterlijke aan/verbouw vaststellen naar “esdorpnormen”. (zie bijlage A)
5. Vergunningvrije gebieden uitsluiten in de Welstandsnota. (inperken macht eventuele projectontwikkelaars)
6. - Inventarisering dorpsaangezicht Annerstreek w.b.'t open landschap richting groenlanden.
- Hoogteverschil Bartelaar-de Hullen open gebied houden door welstandseisen vast te leggen.
7. . Bijstelling om de vijf jaar van de bestemmingsplannen, inclusief de Dorpsvisie. De nu door de wet op de Ruimtelijke Ordening gehanteerde looptijd van tien jaar lijkt ons te lang gezien de snelle veranderingen van de hedendaagse maatschappij. Juist door de Dorpsvisie wordt de afstand dorp – beleidsmakers aanmerkelijk kleiner en blijft het gevoel van wederzijdse betrokkenheid aanwezig.
8. De mogelijkheid -zoals bepaald in de woningwet- benutten een burgerlid (uit Annen) zitting te laten nemen in de Welstandscommissie. [15]
9. Archeologische en historische elementen van Annen koesteren:
 - hunebed D9
 - Zuid-es met z'n raatakkertjes en de holt-restanten
 - onderzoek Westerveld terrein
 - de haven (nu visvijver) opwaarderen (zie bijlage E)
 - pand voormalig gemeentehuis uit 1895
 - stookhokken
 - brink en brinkjes
 - monumentale (ook solitaire) bomen en onze brinkbomen in hun eigen omgeving
 - karakteristieke laanbeplantingen als begeleiding van oude doorgangen
 - de Oude Groninger weg (vanaf de rotonde bij het hunebed parallel aan de Middenweg lopend, tussen de sportvelden door tot het tankstation van Stadman) door deze bij voorbeeld aan te merken als historische route.
10. Selectieve groei passend in het landschap: beperking/stop uitbreiding: een maximaal groeipercentage vastleggen met *voorrang, betaalbaarheid en waarborg-op-lange-termijn daarvan* voor de behoefte van onze eigen jeugd en senioren om een aanzuigende werking van elders te voorkomen
11. Stimulering herbesteding van gebouwen die hun functie verloren hebben en de invulling daarvan middels “in pandig verbouwen” met meerdere appartementen in een complex. Een fraai voorbeeld is “De Weijer”, Hoofdstraat 13 in Eext met 6 seniorenappartementen onder één dak. Een goede invulling voor bijv. het voormalige gemeentehuis en toekomstig leegkomende agrarische bedrijven. [7], [14]
12. Eventuele eigentijdse nieuwbouw in harmonie met onze regionale identiteit

Kortom: **Behoud door Bescherming en Ontwikkeling**

Annen ligt ingeklemd tussen het Nationaal Beek- en Esdorpenlandschap Drentsche Aa aan de westkant en het prachtige natuurgebied Hunze-dal / Duunsche Landen / Annermoeras aan de oostkant. Gelegen aan het kruispunt met de N34 is Annen entree- en visite kaartje bij uitstek.

Bronnen

- [1] -Regionale Identiteit als inspiratiebron
Prov. Bestuur v Drenthe Assen 2000
-Ruimtelijke Kwaliteit van de gebouwde omgeving,
Prov. Bestuur v Drenthe Assen 1999
- [2] -"De Teloorgang Drentse Esdorp, het geval Annen, een analyse"
-"Dorpen Schimmelen Door" , Hans Elerie in Noorderbreedte '94 en '04
- [3] Definitie zoals omschreven door de SH-groep betreffende de nieuwe woningwet:
Onder cultuurhistorische waarden verstaat men de zichtbare en onzichtbare
(ondergrondse) elementen en structuren die bepalend zijn voor de afleesbaarheid van
de geschiedenis en/of een waardevolle bijdrage leveren aan het karakter en de
identiteit van het gebied.
www.sh-groep.nl/ww/criteria/html
- [4] Gewijzigde Woningwet, brochure voor professionals sep. 2002, min. VROM
- [5] zie MIP, MSP , Jongere bouwkunst en stedenbouw 1850-1940 MIP, deel 3 Oost-Drenthe
uitg Prov Drenthe sep.1990
- [6] Rietdakenlijst, Herinventarisatierapport gemeente Anloo dec. 1994
- [7] Behoud Boerderijen met Beleid,
Beleid en Regelgeving met betrekking tot Historische Boerderijen
In opdracht vervaardigd van de Stichting 2003 Jaar van de Boerderij
Bureau Helsdingen Amsterdam okt. 2002
- [8] - Het Brinken boek, een verkenning v d brinken in Drenthe, Werkgroep Brinken,
uitg. Van Gorcum Assen 1981
- Brinkenplan gem. Anloo, Renovatie brinken en brinkachtige situaties in de gem. Anloo,
Rapport ON.78/5601-01, Grondmij NV, de Bilt jan '79
- A° Anloo, dertien Drentse dorpen onder één noemer,
C. vd Veen, A Rademaker, H Cock, 1997
- de brink rondom ANNEN rondom de brink
Commissie Dorpsbelangen Annen 1976 en 1995
- [9] - Structuurplan gemeente Anloo 1984, copie 1987
- Dorp2000anno, de Hunze maakt geschiedenis
red. Elerie/Foorthuis De Ploeg juni 2003
- Drentse Essen, toepassingsmogelijkheden voor natuur en landschap
- Prov. Drenthe buro bakker feb 1998
- [10] Oude Kern, monumentnr. 14438, toponiem Annen-dorp, coord. 244800 / 563924
Celtic Field monumentnr.14091. toponiem Zuidesch, coord. 245150 / 563258 (Drents Plateau)
- [11] Provinciaal Omgevings Plan 2004 Uitgave Provinciale Staten Drenthe Assen (7-7-2004).
- [12] zie hiervoor ook Drentse dorpen, Gezichtsbehoud of Gezichtsverlies?
P.C. Groen, uitg. Prov Bestuur Drenthe 1975
- [13] Hunebed D9 rijksmonument nr. 45011, toponiem Zuidlaarderweg;Noordloo,
coord. 244048 / 564660 (Drents Plateau)
- [14] Terrein van archeologische betekenis, monumentnr 14131, toponiem Vreding
coord. 243733 / 564497
- [15] Eindrapportage Woonplan gem Aa en Hunze
Beleidsplan Wonen 2001-2010 met een doorkijk naar 2020
Rotterdam Kolpron, Ecorys groep, 2002
- [16] Nota Welstandsbeleid Aa en Hunze 2004 (verkorte versie)

Bijlage A : KENMERKEN ESDORP ANNEN

Als dorp ontstond Annen vermoedelijk tussen de 6^e en de 9^e eeuw, maar al heel lang voor die tijd was er sprake van bewoning. Daarvan getuigen de hunebedden, de grafheuvels en de celtic fields (= prehistorische raatvormige akkercomplexjes)

Op de overgang van zand naar veen en langs de karrenpaden over de Hondsrug was de locatie erg gunstig en hebben de boeren van het land kunnen leven. Bemesting door menselijk en dierlijk afval en de introductie van de keerploeg maakte vanaf de 6-e eeuw permanente bewoning mogelijk. Er waren meer gunstige voorwaarden:

- er was ruimte genoeg voor de akkerbouw
- groenlanden voor 't vee
- turf om te stoken
- leem voor de huizen en de pottenbakkerij
- 't holt voor 't geriefhout

Men woonde in groepsverband en de zo ontstane gemeenschap groeide uit tot een buurschap die kon beschikken over een eigen grondgebied met eigen grond- en gedragsregels, de boermarke. Naoberschap stond hoog in 't vaandel.

De boerensamenleving heeft hier in nauwe samenhang met het landschap geleid tot een nederzettingsspatroon van het type esdorp, waarvan de kenmerken zijn:

- langs de rand van het dorp een open ruimte met gras en eikenbomen,
- open ruimte op het kruispunt van de wegen
- wegen van buiten naar het hart toe, zgn radialen
- radialen schijnbaar willekeurig met elkaar verbonden (op natuurlijke wijze ontstaan door de koeien- en schapendriften).
- boerderijen van oudsher langs de randen van de brinken en langs de uitvalswegen
- ligging daarvan schijnbaar willekeurig (niet netjes langs de "rooilijn")
- oriëntatie zeer verschillend
- geleidelijke overgang van erf naar openbaar pad (soms met houten hek)
- erf met bomen, fruitbomen en een moestuin
- erf combinatie van onverhard gebied, keien en klinkers
- bijgebouwen op het achtererf
- stookhokken vlak naast het woondeel
- hoofdgebouw langgerekt, één woonlaag,
- lage gootlijn, groot dakvlak, zadeldak met wam of wolfseind, dakhelling tenminste 40°
- grondplan vaak enkele sprongen in de gevels (zgn. krimpen voor groter raamoppervlak)
- achter- of zijbaander naar de weg gekeerd
- materialen
 - rode of bruine gebakken kleisteen
 - donkerbruin geteerd gebint
 - stro/rieten kap al of niet in combinatie met dakpannen onderlangs of pannen op het woongedeelte
 - vanouds geen dakkapellen
 - goten en kozijnen gebroken wit
 - bewegende delen donkergroen of roodbruin

Kort gezegd: kleinschalig, sober, functioneel, natuurlijke materialen, gedekte natuurlijke kleurstelling.

Het esdorpenlandschap wordt nog steeds gezien als een symbool voor de harmonieuze omgang van de menselijke cultuur met de natuur. "De mooie en natuurlijke orde van de onregelmatigheid, het zich in alles volkomen aanpassen aan de natuur.....is hier tot een systeem gemaakt" (Dorpen in Drenthe, Kleijn).[2]

De historische samenhang van functie en natuur vormde ook het aanzicht van 't dorp. Niet voor niets werd Annen in 1912 door leraar/geograaf Roelof Schuiling uitgekozen als model voor het klassieke esdorp op de Hondsrug op zijn schoolwandplaat. De schilder Adriaan H. Gouwe heeft alles erop afgebeeld: de bloeiende hei, de oogst op de korenes, 't dorp met molen en eiken, 't hunebedje, in de verte de groenlanden. Ook de botsing tussen oud en nieuw gesymboliseerd weergegeven in de tegenstelling tussen voor- en achtergrond: 't Annense boerenleven en de opkomende industrie in 't veen. De veenkers kregen steeds meer invloed en er was weleens strijd tussen zand en veen. [8]

Langs de Annerstreek ontstonden de keuterijen (kot of kate betekent laag en klein huisje) Vanaf ong. 1850 ontstaan er in Annen (voorbeeld de Wolden) ook grotere boerderijen van het veenkoloniale type.

De invloed van de veenkers doet zich ook gelden bij de stemming over de verplaatsing van het Gemeentehuis van Eext naar Annen in 1894. Annen wint ondanks dat er geen kerk is en "omdat Annen niet kan floreren omdat er geen geld zit en iemand van kapitaal er niet zal gaan wonen." Aldus de voorzitter van de raad en tevens de burgemeester, de heer Krull. Van 1895 tot circa 1935 hebben zelfs burgemeesters in het gemeentehuis gewoond.

Zoals de meeste huizen van notabelen van rond 1900 heeft ook het oude doktershuis op de hoek Kruisstraat -Brink een afwijkende vorm: een hoge gootlijn, twee woonlagen, deels plat dak en uitsluitend dakpannen.

Bijlage B

Grafiek niet meegemailed

Bijlage C

Globaal overzicht oorspronkelijke panden van voor 1940 (in groen gemarkeerd) die o.i. uiterlijk behoorlijk gaaf gebleven zijn.

Kaart niet meegemailed, wordt te groot als attachment

Bijlage D : Brink

Toen de boerderijen een vaste plaats kregen, ontstonden vermoedelijk ook de brinken. Aanvankelijk aan de rand van het dorp. [8] Brink betekent ook rand. Rond de erven werd een strook van 200 schreden uitgezet in het omringende bos. Die rand leverde timmerhout, brandhout, beschutting en varkensvoer in de vorm van eikels. Elk erf had in de boomgordel een eigen deel, met een onderhoudsplicht. Een gedeelte van de dorpsrand was voor gemeenschappelijk gebruik: dat werd "de brink" genoemd. Daar werd ook een dobbe gegraven voor bluswater en voor drinkwater voor het vee. Deze dobbe is allang verdwenen. Op de brink blies men de boerhoorn om de gemeenschap bijeen te roepen in geval van nood, brand, storm enz. Het bos verdween in de loop der eeuwen en maakte plaats voor de "woeste gronden", waar de hei met de schapen te vinden was.

Annen was in de 19-e eeuw geleidelijk uit de brinkgordel gegroeid. Met name aan de westkant kwamen de nieuwe erven; aan de oostkant werd zand gegraven.

Door de toenemende bebouwing rondom de brink ontstond een meer gesloten ruimte. Van oudsher is de brink eigendom geweest van de boermarke. Pas omstreeks 1960 heeft de boermarke de brink overgedaan aan de gemeente. (R. Houwing)

De grasvlakte van de brink werd door verschillende wegen doorkruist." De grintweg van Groningen naar Coevorden snijdt de brink" aldus R. Schuiling. En dat zorgde ervoor dat aan de brink de cafés verschenen.

Al vele generaties lang was er een horeca bedrijf op de hoek Spijkerboersdijk en de Wolden. (vanaf 1900 oa. De Jonge, van Rein, Boelens, Erkelens, Buutkamp en tot slot café de Woldhoek)

De brink als gemeenschapsruimte werd ook gebruikt als veld waar de korenmijten werden opgetast (zaodbulten) tot circa 1920. In dat jaar gingen alle 60 bulten in een geweldige brand verloren.

Volgens de Drentsche Volksalmanakken werden er drie veemarkten per jaar op de brink in Annen gehouden: in mei en in juli/aug een "beesten" jaarmarkt en eind oktober de varkensmarkt.

Na de Franse tijd, vanaf 1830 werden de jaarmarkten ook aangegrepen als gelegenheid tot feestvieren en werden ze gecombineerd met een kermis. In groter verband werd de Oostermoer tentoonstelling georganiseerd en het is waarschijnlijk juist dankzij die grote evenementen dat de brink van Annen z'n huidige vorm en grootte behouden heeft.

Het Brinkenboek [8] zegt het volgende over de grote brink:

driehoekige vorm, categorie zeer groot (>1 ha.) waarderingsklasse redelijk
rand beplanting van oude eiken, laanbeplanting meidoorns, grauwe abelen, linden
eiken regelmatig plantverband (in 2 en 3 rijen), grote zwerfkei
oud pad nabij de Wolden (het oude fabriekslaantje)

De schoolbrink en het restant DeHoek/Schoolstraat krijgen de waardering zwak en matig, weliswaar met tamelijk oude eiken en enkele linden, maar door de bebouwing aangetast. Weinig ruimtelijke eenheid.

De Bartelaar is een brinkachtige ruimte, waarschijnlijk voortgekomen uit een brede schapendrift. De Bartelaar zou uit een gelijksoortige ruimte ontstaan zijn als de grote Brink. Op enkele beuken na nagenoeg onbeplant, niet beschouwd als brink.

Ondanks dat de grote brink niet meer geografisch het middelpunt van het dorp is, is deze wel het centrale "kloppende hart" van het dorp gebleven.

Bijlage E: Archeologie en Historie

De plaggenbodem van de Drentse essen laat zich lezen als een historisch archief. Door middel van de analyse van de verschillende lagen en de stuifmeelpollen en graankorrels is de geschiedenis van de oudste Drentse landbouw te herleiden.

Het verdwijnen van de oude essen is het verdwijnen van de oudste cultuurlandschappen van Noordwest Europa, die hier terug te voeren is tot de prehistorische rendierjagers van de Hamburgercultuur. Dit is de eerste paleolithische cultuur in onze streken na een lange periode van extreme koude. We spreken over een tijdvak rond 12.000 v. Chr.

De Oude Kern [10]

De oude dorpskern Kruisstraat, Schoolstraat, Brink en de Hoek, wordt aangeduid als terrein van hoge archeologische waarde. Het is het esdorp (typologie T. Spek), weergegeven zoals op de topografische militaire kaart van 1853. Onder de kern bevinden zich mogelijk sporen van vroegere bewoning.

Celtic Fields [10]

Dit is een akkercomplexje uit de IJzertijd, ongeveer te dateren tussen de 8-ste en 1-ste eeuw v. Chr. Deze benaming stamt uit het verleden toen men dacht dat ging om Romeinse legerplaatsen. Uiteindelijk was het van Giffen die in 1925 tot de conclusie kwam dat het akkertjes betrof.

Ze worden nu ook wel raatakkertjes genoemd naar hun honingraat-achtige structuur.

Het grondpatroon van het veld bestaat uit een aantal aaneengesloten, door walletjes omgeven veldjes van ca. 30 bij 30 meter. Die walletjes hebben twee hoofdrichtingen, waardoor er een soort dambord ontstaat. De walletjes werden in de loop van de tijd steeds hoger, vanwege het feit dat men het oogstafval en de losse stenen uit de bodem er op gooide.

Op de Zuid es is zo'n Celtic Field waargenomen op een luchtfoto. Het heeft de aanduiding "terrein van archeologische betekenis en dient nader onderzocht te worden.

Hunebed D9 [13]

Steenkamer van de midden-neolithische Trechterbekercultuur daterend uit de periode 3350-3050 v. Chr. De van grote zwerfkeien gebouwde kamers behoren tot de oudste architectuurmonumenten van Nederland.

Het westelijk deel van de steenkamer is in 1952 door A.E. van Giffen opgegraven. Er werden grote hoeveelheden aardewerk van de TRB-cultuur aangetroffen, maar ook potten uit het Laat-Neolithicum en de vroege Bronstijd. Vanwege instortingsgevaar moest de opgraving abrupt afgebroken worden.

Westerveld [14]

In een globaal te trekken driehoek Vreding/Riggel - 't Veld - Borckerveld/Hogeveld is een vrijwel onbebouwd gebied, waar bij graafwerkzaamheden een grondspoor met IJzertijd-aardewerk is aangetroffen. Nader onderzoek gewenst.

De Haven

De huidige visvijver is van oorsprong de haven van Annen. In 1918 begon men met de aanleg van een scheepvaartkanaal - de Annerwijk - van Annen via een aquaduct over de Hunze naar het Annerveenschekanaal. Annen kreeg een haventje compleet met zwaairom en een havencafé. Dat pand is nog als zodanig te herkennen. De aan- en afvoer betrof voornamelijk landbouwproducten en kunstmest. Het aquaduct belemmerde echter verdere scheepvaart over de Hunze of de Oostermoerschevaart ten zuiden van Annen. Geleidelijk was de scheepvaart niet meer zo van belang en in 1952 besloot men het aquaduct af te breken. Daarmee was ook de haven niet meer van nut.